

Oponentský posudek na diplomovou práci Petra Procházky

Arthur Schopenhauer: Humanismus pesimismu

Autor pojal svou práci jako zaplnění určité mezery ve filosofické literatuře. Jak se říká v úvodu, je obtížné nalézt souhrnné pojednání o Arturu Schopenhauerovi, jež by mohlo sloužit jako pomůcka k orientaci v jeho díle. Autor sleduje od začátku tento cíl a uvádí, že zde půjde především o výklad a přehledovou studii, a méně už o kritický rozbor. Z metodologického hlediska je sympatické, že autor si dokáže takto vymezit charakter své práce.

V první části předkládá překlad přehledného Schopenhauerova životopisu, který doplňuje pokusem o historické zakotvení jeho biografie v dějinách Německa. Snad lze vytknout, že je to obecné shrnutí historických události a chybí sonda do kulturních dějin, především do problematiky vzniku romantismu, která je relevantní pro pochopení recepce Schopenhauerova díla.

Autor se následně věnuje myšlenkovým zdrojům Schopenhauerovy filosofie, Descartovi, Leibnizovi, atd. V této části by snad mělo být více odkazů k literatuře, z níž se čerpá, tj. zde ke knize *Svět jako vůle a představa* (více odkazů je až v kapitole o Kantovi) nebo též k literatuře sekundární. (Autor v celé práci poněkud opomíjí sekundární literaturu.) Právem nejpodrobnější je zde kapitola o Kantovi, která vykazuje znaky hlubšího pochopení vztahu mezi Schopenhauerem a Kantem. Možná by stálo za to více přihlédnout k samotnému Kantovi. Na s. 41 se říká, že Schopenhauer kritizuje Kanta za to, že Kant opomíjí roli názoru v abstraktním myšlení. Podle Schopenhauera však „pojem bez odrazového můstku v podobě nazíraného není nic, je prázdný.“ Na tomto místě by se dalo kontrovat základní Kantovou poučkou, že názor bez pojmu je slepý a pojem bez názoru je prázdný. Na s. 44 se probírá pasáž z Machiavelliho jako svědectví toho, že Schopenhauer mohl být inspirován Machiavellim silněji, než sám připouští, konkrétně jeho pojmem svobodné vůle. Tyto komparace mezi Schopenhauerem a jinými autory, zvláště těmi, z nichž Schopenhauer vycházel, by jistě byly ku prospěchu věci. (Objevují se sporadicky, např. na s. 60.)

Autor v části o *Čtverém kořeni věty o dostatečném důvodu* věnuje zaslouženou pozornost tomuto zakládajícímu spisu Schopenhauerovy filosofie. Oceňují jeho podrobný a pečlivý rozbor psaný s porozuměním pro danou látku, která není z nejlhčích. Např. na s. 53 autor projevuje schopnost samostatného a zdůvodněného úsudku o Schopenhauerových myšlenkách. „Zde lze Schopenhauerovi vytknout, že existenci představy volně zaměňuje za její esenci...“ Na s. 57 a jinde lze vyzdvihnout autorův smysl pro práci s prameny. Uvažuje zde o časovém zařazení určité Schopenhauerovy věty s vyvozením, že v původním vydání má tato věta pravděpodobně jinou podobu nebo tam chybí vůbec. (Pro úplnost by se ovšem opravdu chtělo podívat do tohoto původního vydání daného spisu, jak si uvědomuje i sám autor, viz s. 97.) Na s. 63 se autor obrací přímo k německému originálu, aby se v původním znění pokusil porozumět rozhodující Schopenhauerově myšlence o vůli. Tato část se nalézá na s. 49-71, tedy je v celé práci vůbec nejrozsáhlejší a zaujímá více místa než část věnovaná hlavní a nejobjemnější Schopenhauerově knize, již je dvousvazkový *Svět jako vůle a představa*.

Z hlediska struktury práce však poslední část, tj. část třetí nazvaná Filosofická reflexe Schopenhauerova hlavního díla, působí nelogicky. Přehled jeho děl a zpráva o jejich českých

překladech by měla být až na konci. Po tomto přehledu se najednou objeví rozbor jeho hlavního díla (*Svět jako vůle a představa*), ale pouze prvního svazku.

Ve výčtu dalších badatelských úkolů, které si autor stanovil na s. 97, by měl být také Schopenhauerův vliv na Nietzscheho, filosofy života a další filosofické směry. Dále pak jeho vliv na německou a evropskou kulturu. Je málo filosofů, kteří takovou měrou ovlivnili tvůrčí osobnosti z různých uměleckých žánrů. Jmenujme jen Richarda Wagnera nebo Thomase Manna.

Práci doporučuji k obhajobě.

13.8. 2013

Mgr. Michael Hauser, Ph.D.